ბახტრიონი

ფასი 5.000 მ.

რედაქციის მისამართი: პუშკინის პასსაჟი ტელეფ. 8—04

განცხადების ფასი: სტრიქ. 20.000.

კვირეული სალიტერატურო და ინფორმაციის გაზეთი

№ 19 — ორშაბათი 13 ნოემბერი — № 19

გაზეთ „ბახტრიონის“ თვითეული № დღეიდან ეღირება 5.000 ხუთი ათასი მანეთი

სააქციონერო რუსეთ-კავკასიის სავაჭრო საზ—ბა „რუსკავტორგ“

— ძირითადი თანხა 800.000 მან. ოქრ. —

აუწევს სახელმწიფო დაწესებულებებს, კოოპერატიულ და საზოგადოებრივ ორგანიზაციებს, აგრეთვე კერძო საწარმოო დაწესებულებებს და პირთ, რომ ა.წ. 24 ოქტომბრიდან.

საზოგადოება აწარმოებს

ოპერაციებს

უიდულობს და ჰყიდის:

ფქვილს, მარცვალს, აგრეთვე რუსეთის მრეწველობის ფაბრიკატებს: მანუფაქტურას, გალანტერიას, ჰურჭლეულობას, ტყავისა და სხვა საქონლებს.

იძენს ექსპორტისათვის რუსეთში:

ამიერ-კავკასიის სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის, ნედლეულსა და პროდუქტებს: კაკალს, მატყლს, ბამბას, ხილეულობას, ღვინოს, დაფნის ფოთოლს, ცხვრის ტყავებს და სხვა.

ოპერაცია სწარმოებს

ნაღდი ანგარიშით საკომისიო საფუძველზე და მოგებაში ორივე მხარისთვის წილის დადებით.

საზოგადოება ქისრულობს:

სამრეწველო ტრესტებისა და სინდიკატების სავაჭრო წარმომადგენლობას.

საზოგადოებას აქვს:

განყოფილებანი და წარმომადგენლობანი ბაქოში, ერევანში, როსტოვში და მოსკოვში.

წინადადებებით გთხოვთ მიმართოთ: თბილისი, შტაბის ქუჩა № 6, ტელეფონი 4—20.

მიწათმოქმედების სახალხო კომისარიატი

ვეტერინარ ბაქტერიოლოგიურმა ლაბორატორიამ დაამზადა

ციმბირის ჭირის (Сибирская язва)

საწინაალმდეგო 1 და 2 ვაქცინები

დოზა ვაქცინისა ღირს 5.000 მანეთი.

ლაბორატორია აწარმოებს ყოველგვარ

დიაგნოსტიურ გამოკვლევებს

(ბაქტერიოლოგიურ და მიკროსკოპიულს)

აქვე შეიძლება შეძენა გამოხდილი (Дистилировнная) წყალისა

კობის ქუჩა № 9.

ს. ს. ს. რ. სახალხო ბანკის

სავაჭრო განყოფილება

ამით აცხადებს, რომ მის საწყობებში იმყოფება ბ ი თ უ მ ი თ გასაყიდათ შემდეგი საქონელი

- შაქარი ჰოლანდიის რაფინადი (სამი ტომარი)
- „ ფხვნილი
- ჰურჭლეულობა (ემალის, თუჯის, ფარფორის)
- რკინეულობა, სპილენძი, თოკი, სალებავი
- სამდივნო ნივთები
- საელექტრონო და ტეხნიკური საგნები
- თუჯის ღუმელები და სასურსათო საგნები.

მსურველთ შეუძლიათ მობრძანდნენ სახალხო ბანკის შენობის სავაჭრო განყოფილებაში მოსალაპარაკებლათ დილის 9 საათიდან 8 საათამდე

5 ნოემბერს გაიხსნა

ამიერ-კავკასიის სატრანსპორ. მომხმარებელ საზოგ.-დოების

საბითუმო

საწვრილმანო მაღაზია

პლეხანოვის პროსპექტი, № 138.

მიღებულია რუსეთის, საზღვ რ-გარეთის და საკუთარი წარმოების საქონლის დიდი პარტიები.

ი ყ ი დ ე ბ ა: შაქარი, ჩაი, სარეცხის და ტუალეტის საპონი, მანუფაქტურა, ყოველგვარი ჭურჭელი, და ფაიფურის „გრეტცის“ „კერასინკა“, სეპარატორები, გუთანი და სხვ.

საწვრილმანო მაღაზია № 1

(კ. რკის და პლეხანოვის ქ. კუთხე)

განყოფილებანი: მანუფაქტურის, გასტრონომიული, საბაყალეინო და წიგნების.

საბითუმო მაღაზია

(19 თებერვლის ქ. კუთხე № 10)

იყიდება ბითუმად: ქვა მარილი და დაფქვილი და ყოველგვარი საგაზრო ნაწარმოები.

საქონლის ფასები ყველა მაღაზიებში ზომიერია

ყოველგვარი ცნობის მისაღებად უნდა მიმართონ მაღაზიების გამგეებს ან ამიერ-კავკასიის სატრანსპ. მომხმარებელი საზოგადოების სავაჭრო განყოფილებას. (პლეხანოვის პროსპექტი № 138).

მაგარი შემოქმედება

ახალი მწერლობის კავშირის საზეიმო სხდომა, გახსნილი ვაჟა ფშაველას სახელით უნდა ჩაითვალოს შესანიშნავ მოვლენად ქართულ მწერლობაში. ეს ხაზი ესმება ახალ პოეზიას, რომელსაც ყველაზე მეტი სურვილი და საშუალება აქვს, დაიცვას ინტერესები, და სათავეში ჩაუდგეს თანამედროვე ქართულ ხელოვნებას. ის გავლენა, რომელიც მოახდინა ახალმა სიტყვამ, და პოეზიის გაგებამ და კულტურის დაფასებამ.

უკვე საკმარისია, რომ ლაპარაკი იყოს არა შკოლის, ჯგუფის სახელით, არამედ კულტურის მეთაურის ხმით, ყველასათვის ადვილი დასანახია, რომ მუშაობა უჩვეულო და თავგანწირული დაიწყო, მას ახლა ხშირდება გაღრმავება და გავლენის ღირსეულად გამოყენება.

ქართველ საზოგადოებაში არა თუ გაიზარდა ინტერესი ხელოვნებისადმი, არამედ ის ახლა მხოლოდ ხელოვნებას ისმენს, მას ეყრდნობა და მისი იმედი აქვს... სამწუხაროდ ჩვეულებრივ ქართული გულგრილობა, და დროის შეუგნებლობა, ხელს უშლის ხელოვნების შეკავშირებას, დისციპლინის დამყარებას, და საერთო ხმას.

საქართველოს ბიოლოგიურად, ვერ ასცდება სიმრავლე წვრილფეხა და ქონდრის ხალხის, როგორც ყველა პატარა ქვეყანას, საუბედუროდ, ასეთი ხალხისათვის დღეს კარგი ნიადაგია ჭორების და პროვოკაციების განაღდებისათვის, მაგრამ ჩვენ ყოველთვის მათ გარეშე ვიყავით, და ჩვენი სიტყვა მათთვის არ უნდა იწერებოდეს.

პირველი თვისებლობა შემოქმედებისათვის არის ენერგია, და ტემპერამენტი. ეს ახასიათებს, სხვათა შორის, ჩვენ სიტყვებსაც, რომელიც დიდი და გიგანტურია. საქართველომ, ვერ შესძლო, უკანასკნელამდის მაგარის ხმით ლაპარაკი, თუმცა შესაძლებლობა ჩვენ გვაქვს უფრო მეტი, ვიდრე რომელიმე სხვა ახლო აღმოსავლეთის ერს, მე ვლაპარაკობ კულტურის საშუალებით.

ამის მიზეზი არის უმთავრესად შინჩაკეტილობა, და საკუთარ წვენში ლუღილი. ჩვენ ათეულ წლებით ვრჩებოდით უკან, და რაც უფრო საშინელია, ამ ჩამორჩენას ანგარიშს არ უწევდით. და თითქოს არც გვეშინოდა მისი. ახლა, როგორც არის დროს საჭიროა მაღალი ხმა, და უკანასკნელი გაწევა. ქართული პოეზიას, მწერლობას, დასჭირდება პირველი ტონის მიცემა, და ის უნდა იყოს ამისათვის მზად.

ჩვენს მწერლობას თითქოს ჰქონდა შეუპარა, [illegible] და [illegible]. [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

მადონას წერილი ტიციანთან.

„მადონა დეზერტირის ბაზარზე
წასათლელად თმა აჩვია".
ტიციან ტაბიძე.

როცა ვქურდობდი მწახეს ბაზარში;
და მაგზავნიან ახლა ციხეში,
თითქოს ვიგრძენი: დამეცა ბრაზი,
რომ მომაყარა მე მთვარემ ხრეში.

ბავშო ტიციან! დავტოვე მარტო.
ალბად იმღერებ ორპირის სოხებს.
და შენ თვალებში—სოველი მარტი
ჩაუფენს ყვავილს საცოდავ პოეტს.

და ვფიქრობ ახლა ხომ არ წააწყდი
ბულვარში ნაქურდალ ხალებს.
ილოცე ჩემთვის იქნებ არ წავწყდე,
და ნუ გაყვები ღამის ინფანტებს.

ნუ გამიწყრები საწყალ ნათრევალს,
რომ ღამის ლეზვი მეხვევი მწვავედ.
გამომიგზავნე სიონის მხევალს
წმინდა სანთლების მაინც ნაწვავი.

ციხეში მთვარეს გავკვრავ ძაფით,
მცველმა მთვარეზე გადამატარა.
და მაგონდება როცა ქერძაფით,
მე ზიარებას ვსვამდი პატარა.

ახლა მოწყენით ვარ როგორც წერო,
წეროს წვიმების მოდენა ერით.
ამას გთხოვ კიდევ, რომ წააწერო
სიონის კარებს: „მადონა ქურდი".

შალვა აფხაიძე.

კარუსელი.

ჩვენ ცხოვრება გვქონდა ლეგენდარული,
ვინ კითხულობს ისტორიას თავიდან.
თქარათქური ეპოქათა მარულის
ყრუდ მოისმის შორეულ სადღაციდან.
ასეთია ბედის გაალმასება,
ეპოქა კვლავ იწყება თავიდან;
ალბათ ჩქარა დაელევთ სავსე თასებით
ალბათ სხეულს გოლგოთაზედ აეტანთ,
ფაფარ აყრილ ვნება-გადაჰქენებით
საუკუნის მოვა მკვრდი მაგარი
და წაგვლეკავს რისხვით და შეჩვენებით
ტროპიკების წვიმა და ნიაგარა.
ჩვენ ცხოვრება, გვქონდა ლეგენდარული
(ძველი თემა,—ბევრჯერ გადანამღერი)
ვინ გაიგოს: დღე იქნება დარული,
თუ წაგვებურავს დაეიწყების ნამქერი.

ლევან ასათიანი

ხელოვნების მთავარი შტაბი

ქართულ ხელოვანთა პროფესიონალური ორგანიზაცია დიდი ხანია დაიწყო. ჯერ კიდევ თებერვლის რევოლუციის დღეებში მოხდა კონფერენცია ქართველ მწერალთა და ტფილისში პირველად ყოფილ რუსეთის საზღვრებში დაარსდა მწერალთა კავშირი.

უნდა ითქვას, რომ თვითონ რუსეთში მწერალთა კავშირი ერთი წლით გვიან მოეწყო ვინემ საქართველოში.

ეხლა მწერალთა კავშირს თითქმის ხუთი წლის ისტორია აქვს. მაგრამ რამდენიმე წლის წინად. თვითონ მწერლებში, რომელთაც პირველმა მოასწრეს ორგანიზაციის მოწყობა დაიბადა აზრი, რომ მოწყობილიყო ისეთი მხატვრული ცენტრი, რომელიც შეართებდა ყველა ქართველ ხელოვანს. მწერალთა კავშირმა გამოყო კომისია თავის შემადგენლობიდან: შალვა დადიანი, კოტე მაყაშვილი და ტიციან ტაბიძე, რომელთაც შეადგინეს და დაამტკიცებინეს მთავრობას წესდება სახელოვნო ცენტრის. ამ ცენტრში შედიოდენ წარმომადგენლები: მწერლობის, მხატვრების, მსახიობების და მემუსიკეთა. გამგეობა შესდგებოდა ცამეტი კაცისგან პროპორციული სისტემით. ქალაქის თვითმართველობამ სამხატვრო ცენტრს გადასცა ნახევარი ქალაქის კლუბთა ყველა ლოტოების შემოსავლისა, რომლის რაოდენობა იმ დროში აწევდა რამდენიმე მილიონს, სამხატვრო ცენტრმა თავის ფულით 3 მილიონათ შეისყიდა შრომის სამინისტროსაგან კინო თეატრი „მინიონი" მთელი თავისი მოწყობილობით. (ეხლა ეს თეატრი ხელოვანთა კავშირს ჩამოართვა პროფ. კავშირთა საბჭომ, და ამისთვის ხელოვანთა კომიტეტს არავითარი კომპენსაცია არ მიუღია, და საქმე ირჩევა სასამართლოს წესით). ყოველმხრიდან აშკარათ ჩანდა, რომ სახელოვნო ცენტრს დიდი მომავალი ჰქონდა დიდ მხატვრულ საქმესაც გააკეთებდა, მაგრამ მატერიალურ სახსარის წართმევამ მას რამდენიმეთ შეუშალა ხელი.

მართალია ხელოვანთა კომიტეტს გადაეცა ხელოვნების სასახლე, მაგრამ როგორც წინა წერილებში იყო ნათქვამი უფულობის გამო ვერც მისი ორგანიზაცია მოეწყო იმ გვარით, როგორც იყო განზრახული.

ამ დროს იწყება დეკადანსი მწერალთა კავშირის. საბჭოთა კონსტიტუციით ვერ მოხდა მისი ლეგალიზაცია, რადგან კავშირები ამ კონსტიტუციით წარმოების სისტემაზე არის აგებული, ამან უეჭველივად ბევრი ზიანი მისცა მწერალთა კავშირს, მაგრამ ამ ას კიდევ იმდენი უბედურება არ ექნებოდა, რომ თვითონ კავშირი არ დაქსასულიყო. პირველდელ მწერალთა კავშირის მაგიერ, რომელსაც ყველა ენტუზიაზმით ცეოდებოდა დღეს მწერალთა კავშირი დაარსდა „აპარისტანში". (ამას თავის დროზე განიხილავს ისტორია) მწერალთა კავშირი დაარსდა ქუთაისში, რომელსაც აქვს თავისი გამოცემები და სრულიად ანგარიშს არ უწევს ტფილისს, თვითონ ტფილისში კავშირი ორად გაიყო და არ თუ საერთო მუშაობაზე შეიძლება ლაპარაკი, პირიქით აქ ზოგიერთი უპასუხისმგებლო პირებმა ისეთი ანტაგონიზმი დაბადეს, რომ ლამის არის მწერლობა ყველას შეაძულონ. იყო შემთხვევა, რომ ამას წინად მწერალთა კავშირის საზეიმო სხდომაც კი დაიხურა იმ ინტრიგების გამო, რომელიც გამართა მწერლობის ერთმა ჯგუფმა, რომელიც შესდგებოდა უმთავრესათ ახალგაზრდებისაგან.

ამით აიხსნება ისიც, რომ მწერალთა კავშირი კონფერენციასაც ვერ იწვევს და ატმოსფერო თანდათან მწვავდება, ეს იმ დროს, როცა არასდროს არ ყოფილა საჭირო ერთობა როგორც დღეს, რადგან ლამის არის მწერლობა მოუკვნებათ იქცეს და ქართული წიგნი სრულიად მოისპოს.

ამ დროს მეტი ყურადღება და მეტი მუშაობაა საჭირო, რომ ქართველ ხელოვნების მთავარი შტაბი, ხელოვანთა მთავარი კომიტეტი შეიქნეს ხელოვნების ნამდვილ ცენტრად.

ამის ტენდენციები კიდეც არის. ხელოვანთა კომიტეტი ხელოვნებში თანდათან იკიდებს სიმპატიებს. ამ რამდენიმე ხნის წინად გადახდილ იქნა ბ. არტურ ლეისტის იუბილე, რომელსაც დიდი კულტურული მნიშვნელობა ჰქონდა, დეკემბერში კომიტეტი აწყობს მოქანდაკე ი. ნიკოლაძის იუბილეს.

ხელოვანთა კომიტეტს განზრახული აქვს გამოსცეს დიდ ტანიანი ჟურნალი ხელოვნების.

სადაც იქნება განყოფილებანი: ლიტერატურის, თეატრის, მუსიკის, და მხატვრობის.

არსდება ლიტერატურა სალონი; სდევება ცენტრალური სამხატვრო ბიბლიოტეკა, მუშავდება გეგმა ახალი პანთეონის, გამომცემლობის, მოხსენებების და ბევრი სხვა.

აშკარაა ხელოვანთა კომიტეტი უნდა ჩაითვალოს ქართულ ხელოვნების მთავარ შტაბათ. ეხლა თვითონ ქართველ ხელოვნებზე არის დამოკიდებული, როგორ შემოკრიბონ ამ შტაბის გარშემო და როგორ ენერგიას გამოიჩენენ, რომ ააცილონ საფრთხე ქართულ ხელოვნებას და კულტურას და გაუძღვენ იმ დიდ საქმეს, რომელსაც მოითხოვს ხალხი თავის ინტელიგენტური ხელმძღვანელებისაგან. აშკარაა პრესტიჟი და გავლენა ამ კომიტეტის დამოკიდებულია სწორედ იმ ენერგიიდან და ორგანიზაციულ ნიჭიდან, რომელიც უნდა გამოიჩინოს ყველმა ქართველმა ხელოვანმა.

დღეს მთავარი ხელოვანთა კომიტეტი არის ის ცენტრალი ორგანო, რომელიც გააძლიერებს სხვა ხელოვანთა კავშირებს, რომელნიც ან დეზორგანიზაციის გზას ადგანან ან და ორგანიზაცია ვერ მოუწყვიათ.

თუ ხელოვანთა მთავარ კომიტეტს ექნება ეს სიმპატია და ნდობა ქართველ ხელოვანთა განურჩევლათ ხელოვნების დარგისა მიმართულებისა, ის გამარჯვებული გამოვა კატასტროფულ მდგომარეობიდან და ქართულ ხელოვნებას გადაუდებელ სამსახურს გაუწევს.

ვარამ გაგელი.

წერილი პარიზიდან

ბევრმა წერილმა მეგობრებისაგან, პარიზიდან ბერლინიდან და სტამბოლიდან, ვერ მიაღწია ჩვენამდის. დანამდვილებით ვიცით რომ მთელი ტრანსპორტი წიგნების ნიკ მიწიშვილისაგან, ბათომში დაიკარგა. ლადო გუდიაშვილს დიდი წერილი გამოუგზავნია პარიზიდან „ცისფერყანწელებისათვის" და ალბათ მათაც წიგნების ბედი ეწვია. მხოლოდ ეხლა, ისიც სხვა ადრესით გამოგზავნილი, ვრცელი წერილი მოგვივიდა, თბილისელებისათვის ცნობილ პოეტის ილია ზდანევიჩისაგან, რომელმაც პარიზში გადაიტანა თავისი მუშაობა, დაარსა განყოფილება 41 გრადუსის უზევსზეპოეზირების, და "პოეტების პალატაში" კითხულობს მოხსენებებს, რომელთაც ახლო კავშირი აქვთ „დადაისტების" მიმართულებასთან. „ხელოვნების მოყვარულთა" კავშირმა ზდანევიჩი ახლა მიიწვია ესპანიაში და გერმანიაში ლექციების წასაკითხავათ. მოგვყავ ადგილები მისი წერილიდან.

ძვირფასო მეგობრებო!

„თბილისიდან წერილებს დაგვიანებით ვიღებთ პარიზში. წერილები მოდის რუსეთით, მოსკოვიდან ხშირად საჰაერო ფოსტით. პარიზის ლიტერატურ ცხოვრებაზე ბევრის მოწერა არ შეიძლება. უცხოელები აქ არ უყვართ, უცხოელებს აქ ძლიერ ემაყებიან. თუმცა ჩვენ ყველას გვინდა ფრანგები ვიყოთ. პარიზი, შეიძლება რეაქციით, მაინც რჩება ხელოვნების სატახტოთ, აქ ახლა ფასდება „შემოქმედება" მიმართულებებს, არც მარცხნივ და არც მარჯვნივ მნიშვნელობა აღარა აქვს. რუსებიდან აქ თითქმის აღარავინ დარჩა, ერთი მხოლოდ დაბერებული ზ. გაპოვის მხატვრები ბარტი და ლარიონოვი. სუდეიკინი ბალიევის თეატრს გაჰყვა ამერიკაში, გამდიდრდა, თუმცა ყოველთვის განსაკუთრებულის ენტუზიაზმით იგონებდა ტფილისის ცხოვრებას და თავის მეგობრებს. ლადო გუდიაშვილი ბევრს მუშაობს და ყველას მოსწონს. ის ისევ თბილისელი რჩება, არ ღალატობს თა-

დოკუმენტები და მოგონებები

ილია ჭავჭავაძის წერილები

წერილები ვასილ მაჩაბელთან

III

„გულქვაცხო, მაგრამ მაინც კარგო ჩემო მეგობარო ვასო!

შენი რისხვით მქუხარე წიგნი მივიღე დიდიხანია, მაგრამ მიხარიან რომ მარტო მეგობრული საყვედური ამოვიკითხე იმა რისხვიდამ და არა გაბოროტების ბრაზი. მე წინადვე ვიცოდი რომ ჩემი ტელეგრამმა შენ ძრიად გუწყინებოდა, მაგრამ, ნაცვალად, ისევ შენი წყენა ვირჩიე, ვიდრე, საზოგადო საქმის დაყენება.

მე მიწამებია და მწამს შენში ერთი დიდი სიკეთე: საზოგადო საქმეში შენს საკუთარ წყენას უპირატესობას არ აძლევ ხოლმე. ეს მწამს, ამით მიმართალე და ნუ გამკიცხავ. ჩემო კიდევ გულქვაცხო, მაგრამ კარგო მეგობარო ვასო!

მე და შენ რომ მართლადა ქართველები არ ვიყვნეთ დავიჯერებდით რომ „სხვა სხვის ომში ბრძენიაო" შენ, ჩემო ძამიავ საქმეს მაინდამაინ სინჯამ და იმიტომ გგონია რომ საქმის დაყენება შეიძლებოდა არრას გზით არ შეიძლებოდა, იმიტომ-რომ ეგ რომ დაყენებულიყო უნდა დაყენებულიყო თვით თავადაზნაურობის კრება, უნდა გადადებულიყო თვით ბანკის გახსნა და სხვანი და სხვანი, შენი პირველი ტელეგრამმა ძალიან გვიან მომივიდა, ჩემი სახელი შეეცვალათ და მალე ვერ მომაგნეს. შენ დაგეკითხე ტელეგრამმით, იმიტომ რომ რაკი შენი წიგნი, ჩვენის პირობისამებრ, ჩემს მოსვლის დროსვე აქ არ დამხვდა, ყოველივე კითხვა და მიწერმოწერა უქმი და წყლის ნაყვა იქნებოდა, რადგანაც აღარაფერი აღარ მოევესწრობოდა. შე კაი კაცო, მანდვე გახსოვე რომ თუ რასმეს გაარიგებ, უნდა ეცადო გაიგზავნო ჩემს იქ მისვლამდის მეთქი და ამასთანაც შენი წიგნი ამ საგანზედა იქ უნდა დამხვდეს მეთქი. თუ მართლა ქართველი არა ხარ, რატომ არ დაიჯერე რომ ეს სიტყვა უმიზეზო და უსაბუთო არ იყო. ნეტა როდისაც იქნება ჩამოვარდეს ჩვენში მტკიცე ჩვეულებად რომ თქმული კაცმა თქმულად მიიღოს და პირველშივე არ იფიქროს რომ თქმულს აქედაც გადახვევა და იქითაც. მართალია. ბანკირთან საქმის დაჭერა და გათავება ბევრ დროს ითხოვს და არც ადვილია, მაგრამ მიკვირს შენის კეთილგონიერებისაგან, რომ, რაკი ამ შემთხვევაში უმთავრეს პირობად და აუცილებლად საჭირო სიჩქარე იყო და ეგ სიჩქარე ვერ ხერხდებოდა რატომ თავი არ დაანებე და რისთვის განაგრძე მოლაპარაკება ვინეკენთან. მე ამას იმიტომ კი არა გწერ, რომ მაგითი ვითომ საქმე წაგვხდინოს, არამედ იმიტომ რომ შენმა მართლმსაჯულებამ დაინახოს ვინ არის დამნაშავე ამ შემთხვევაში, მე თუ შენ, შენ თუ მე. ორთავ სიმღერის არ იყოს, მწერ, უნდა მცოდნოდა, რომ ამისთანა საქმე მალე არ გარიგდებოდაო. მე თუ არ ვიცოდი, შენ ხომ იცოდი, მეტყოდი მაგას, შეცკისრად ავიღებდი და დავდუმდებოდი, ჩემო კარგო!

ეს აპელლაციის არზა მიმართვეია შენთვის შენსავე გადაწყვეტილობაზედ. გაჰქრის ეს არზა თუ არა, არ ვიცი, ეს კია, რომ მე გულწრფელად მსურს ყოველს ჟამს და ყოველს შემთხვევაში მიგულო შენდამი პატივისმცემლადა მეგობრად.

ეს აქ დავუტევოთ და მცირე რომ აქაური ამბები მოგიხსენიოთ. ჩვენი ბანკი კეისავით მიგოგავს ჯერჯერობით; მეფე ლირს ცალკე წიგნად ვაბეჭდინებ. დაბეჭდის შემდეგ უნდა საზოგადოდ წავიკითხოთ т. е. устроить чтенiе в лицахъ на пробу) ყველამ თავისი როლი. ამბობენ, დავით ყიფიანს (მიროვი სუდიის) და თავისთავად ემზადება კორდელიის როლისათვის და საცრად თურმე ადგენს. გადაუწყვია ზარზანდ მთელი ლირი და ისე მოსწონებია, რომ კორდელიის როლი შეუსწავლია თავისის საკუთარის ატაცებისა გამო და არა სხვა რაიმე განზრახვითა. მე ჯერ არ მინახავს და ამბობენ, ქვეყანას გაჰაცვიფრებსო. შენ უყურე, თუ მართლა საქართველომ შეიძლო ნამდვილი კორდელიის წარმოდგენა, მაშინ როდესაც კრიტიკოსები ამბობენ, ჯერ მაგისთვის აქტრისა არ დაბადებულაო. სხვა არ ვიცი რა მოგწერო. ისეთი უგემურობა და უგემურობა სუფევს ამჟამად ქალაქში, რომ ვერ წარმოიდგენ, ერთი შესანიშნავი ამბავი არ არის, რომ შენი ღირსი იყოს.

მშვიდობით მეორე წიგნამდე, ჩემო ვასო! მომიკითხე შენი ძმა ვანო და ყმაწვილები, გთხოვ დარწმუნებული იყო, რომ კავკასიის მთების იქით ერთი ერთგული მეგობარი გყავს, რომელსაც ეძახიან ილია ჭავჭავაძეს.

15-მარტს.

ვასილ მაჩაბელი, (ვანო მაჩაბლის ძმა) როგორც წინედ მოვიხსენიეთ, იყო იურისტი და კარგა ხანს პეტერბურგში ცხოვრობდა. შემდეგ თბილისში გადმოვიდა და აქაც ვექილობდა. ილიასთან შესწყვიტა მტკიცე მეგობრული კავშირი 1894 წლიდან, როდესაც მიემხრო თავის ძმას ვანო მაჩაბელს და ამ ჯგუფიდან ებრძოდა ილიას. ვასილ მაჩაბელი გარდაიცვალა 1915 წელს. ბოლოს ვასოც მოიმდურა მამულების საქმეების გამო. ვ. მაჩაბელი მამაა ცნობილი დიპლომატის გიორგი მაჩაბლის, რომელიც ამ ჟამად რომში ცხოვრობს. ვანოც და ვასოც დაიბადენ ს. თამარაშენში (შიდა ქართლი) გიორგი მაჩაბლის ოჯახში.

„მეფე ლირი" ცალკე წიგნად დაიბეჭდა 1877 წელს, ამ სათაურით: „ქართული მწერლობა. წიგნი მეოთხე. მ ე ფ ე ლ ი რ ი ტრაგედია ვილიამ შექსპირისა. ინგლისურიდან. გადმოღებული ილია ჭავჭავაძისა და ივანე მაჩაბლის მიერ. ტფილისი. ექვთიმე ხელაძის სტამბა. 1877. წ.

დავით ყიფიანი—მიმრიგებელი მოსამართლე—შემდეგ ნოტარიუსი. მამა ჟურნალისტი ლევან ყიფიანის.

IV

„მამულის შვილსა მამულისშვილი მორიდებით სალამს გიგზავნის, ძმაო ვასილ"

მთავარი ნაწილი წერილისა ბანკის საქმეებს ეხება წერილის ბოლოში სწერს, ვანოს (მაჩაბელს) გულითადს მოკითხვას მოვახსენებ ვანოს უთხარი, რომ ლირი მივეცი კოზბულში დასაბეჭდად. ყველას მოსწონს, კაცი წერეთლის გარდა.

დღეს საღამოზედ დიდი ყრილობაა და იქა ვკითხულობ ლირსა. თუ ჩვენებურად გაქირო ექნ, ვერაფერი კითხვამოვიდა ქუთაისში, გამოუცდელზედ წავიკითხე, ძალიან ცუდად და საძაგლად მომივიდა კითხვა, თქვენ რომ იქ ყოფილიყავით შემიბრალებდით ისე საძაგლად ვიყავით. ეხლა მთლად შემოვლილ ლამე რას იტყვის.

ყაზბეგთან ქინალამ ის არ მოვიდა, რაც მე და შენ ვიცოდით, ბოლოს შევარიგეს და მე მაღიარეს დამნაშავეთ ნახამ მართლისა სამართლისა, ხესა შექმს ხმელსა ნედლადო, ამბობს რუსთაველი, უსამართლობა კი ნედლსაც გადაახმობს, მაგრამ რა ვუყოთ? თურმე სოფელი ესე.

მიყვარხარ მართლად შენდა მეგობარი
ილია ჭავჭავაძე

15 ივნისი
ტფილისი.

ჩვენის აზრით ეს წერილი უნდა დაეწერა 1877 წელს.

აკაკი წერეთელთან ერთად „ლირის" თარგმანს იწუნებდა აგრეთვე დიმიტრი ყიფიანი. (იხ. მისი წერილი ილია ჭავჭავაძესთან.) თარგმანში ძრალის სდებდა „სამწუხაროდ კაცლის" და მითითებული ლირის როლი, რომელსაც იგი ასრულებდა, თვითონვე ეთარგმნა.

ყაზბეგი—მწერალი ალექსანდრე ყაზბეგია. რაზედ მოუვიდა ილიას კონფლიქტი ყაზბეგთან არ ვიცით.

წერილი ვაკუთვნებთ 1873 წელს.

წერილები პეტრე უმიკაშვილთან.

III

ჩვენი დავა ბოლო და არა... პეტრეს ბეჯ! ჩვენი ნათარგმნი ლირი აქამომდე მილეგული გვქონდა და ვადაკითხულიცა. მაშინ მოგწერეთ, რომ დაბეჭ-

ჰლინე მეთქი კრებულში ეხლა არის შეუცვლელს პირობას გიდებ: 1) ისე უნდა დაბეჭდონ, რომ ლექსი არ გატეხონ, ე. ი. მთელი სტრიქონი ერთს სტრიქონზედ უნდა დასვან და 2) რომ ეგ პირველი მოქმედება ერთს ნომერში სრულიად, ხელუხლებლად დაბეჭდონ და კორექტურა კი შენს გამოცდილს თვალს მიანდონ. ცუდი არ იქნება რომ მაგ თარგმანზედ შენი ჩვეულებრივი პირუთვნელი აზრი მოიწერო ამ ადრესით: Студенту СП. университета Ивану Георгиевичу Мачабели с передачею Ильи Чавчавадзе. სანდრო ერისთავი ამ წიგნის მიღებისავე უმალ ნახე და უთხარი, რომ დამლუპავს თუ რაც დამპირდა, არ აღასრულა.

შენი ილია ჭავჭავაძე.

P. S. თუ ეგ ნათარგმნი მოგეწონა მაშ იმასაც გახარებ, რომ მეორე მოქმედებაც დღეს გავათავეთ და პირველს მოქმედებას სიკეთით არ ჩამოუვარდება.

ილია პეტრე უმიკაშვილს ბოლომდე მეგობრობდა და მასთან ერთად სავაზმენებულო მუშაობასაც ეწეოდა („კრებული", „ცისკარი" და სხვა) ამ ბარათში მოწერილი თხოვნა პ. უმიკაშვილს შესრულებია და „მეფე ლირი"-ს ლექსები დაბეჭდილა კორექტურით. რადგან წიგნის არც ძალიან ვიწროა, ლექსები აწყობილია პეტიტით.

ვინ იყო სანდრო ერისთავი, ან რა საქმეებით იყო ილია შეკრული მასთან,—არ ვიცით.

წერილი ეკუთვნის 1873 წელს

წერილები ნიკო ცხვედაძესთან

I 14 июля Берлин

ძმაო ნიკო, ძლიერ დამძლია შენი მეგობრული სიყვარული, და ეს თითქმის მესამე კვირაა, რაც ბერლინში ვარ ლეიპციგიდან. მე რომ აქ ბერლინში მოველი დათიკო ხარისაიძე აქ არ იყო, სამს თუ

ვის სტილს, და ამაშია მისი გამარჯვება. კაკაბაძემ რამდენიმე წიგნაკი გამოსცა „მხატვრობის" თეორიაზე. ძლიერ გვიკვირს რომ „ყანწელები" არაფერს გვზავნიან. მე და ლადო დავბეჭდავთ ყველაფერს რასაც გამოგვზავნით. ძლიერ გაგვახარა „ფიროსმანის" გამოკვლევის აზრმა. კარგი იქნებოდა, რომ ჩვენთვისაც გამოეგზავნათ მისი არჩეული ნახატების ფოტოგრაფიული სურათები. აქაც შეიძლება ფიროსმანზე წიგნის გამოშვება. ევროპაში ეს დიდს შთაბეჭდილებას მოახდენს და ეს იქნებოდა კარგი დაწყება ქართული ხელოვნების პროპაგანდისათვის.

დიდი მუშაობა სწარმოებს ახლა ბერლინში. იქ ძლიერ ადვილია გამომცემლობა და თითქმის ყველა ენაზე იბეჭდება იქ ახალი წიგნები. გავიგეთ რომ ქართული გამომცემლობაც არსდება.

გარდა ამისა, თუ თქვენ რამეს გამოგვზავნით შეიძლება დაიბეჭდოს რომში და ნიუორკში. მე ამ გვარათ მივაბერობ კონსტანტინეს დაბეჭდვა, კერძოთ მე ვბეჭდავ ჩემს დრამას „ლედანტიუ ფორმა" პოემებს „ილიაზდა" „ჩილავეკ" „საყვარელი ამბავი" 41 პროც. და რომანს 41 გრადუსი

უფრო ძლიერი და მაინც ნაზი ცხოველი. მის შავს ფერს და მის შავ თვალებს მოსდგამთ რაღაც კეთილშობილება, თანაც რაღაც ტანჯვის რამ.

მე მიყვარს ეს ნაზი ცხოველები და ილია ჭავჭავაძესაც უყვარდა, უღლეული და ხშირად დატანჯული იყო მათი წყნარი, შავი თვალებით.

მერე რა დიდლელები არიან ეს კამეჩები. ხშირად იყვნენ ცეცხლში აღმართზე აზიდავენ ურემს!

ურემი კამეჩებ შებმული, აი ნამდვილი ტიპიური სურათი ქართული სოფლის. და თუ ურემი გადაჩარდახებული ჭრელი ხალიჩით და შიგნით მთაშვენზე სხედან ქალ-რძალნი ტურფად გამოწყობილები თეთრი ლეჩაქებით, — ეს უკვე წმინდა თავისებური ქართული სურათია, როგორც კონსტანტინოპოლში ბოსფორზე და ოქროს რქაზე ოსმალის ქალებით დატვირთული ნავები არის თავისებური და ტიპიური ოსმალური სურათი.

არტურ ლეისტ.

მეურნობის. (დაიბ. 1874 წ. ზესტაფონის რაიონში. სოფელში სამასწავლო ცენტრის ჟურნალში გაეცნო ლიტერატურას. ნახეველი მისი ლექსი 1893 წ. დაიბეჭდა).

ჟურნალმა რუხაძე ეროვნულ ერთი წარმომადგენელია პროლეტარული პოეზიის ვერც მისი ამხანაგები, მოწაფეები და ვერც პროლეტარული ასოციაციის მწერლები ვერ გასცდნენ ჯერ მის გავლენას და ვ. რუხაძე მათი მასწავლებლობის ისევ განაგრძობს.

იაკობ წერეთლის პირველი ლექსი გაიცნეს შემდეგ მან შექმნა საკუთარი პოეზია, რომელიც ქართულ დემოკრატიისათვის უსათუოდ დიდს განძს წარმოადგენს. მისმა პირველმა წიგნის მოწმეებმა ოდენაც გადიხარეს მარკსიზმის ტენდენციები, მაგრამ დღევანდელი პროლეტარული ასოციაცია შეუფარდებლად სწრაფ ჟურნალმა რუხაძე.

ვიმეორებთ, ქართველ დემოკრატიას არ ჰყავს ასეთი ერთგული და საყვარელი პოეტი. ვ. რუხაძე ჩამოყალიბდა დარჩა დემოკრატიასთან და უკანასკნელი მოვალე დაასწრობს მისი ოცდა ათი წლის თავდადება.

ირაკლი ხინდრუდი (ინ-ბანი)

დაასრულა პიესები: „ვეფხვი მარწყინვალე", „ნოდარ ცაცაშვილის ასული", „ფარვანა" „დედა".

მიხო ჯანაშვილმა შეადგინა ძველი ქართული ლექსიკონი, რომელიც საბა ორბელიანის ლექსიკონზე ხუთჯერ დიდია. ახლა ათავებს „ვეფხის ტყაოსნის" ლექსიკონს.

ვაჟაფშაველას საღამო

6 ნოემბრის ახალი მწერლობის კავშირმა წარმატებული სეზონი გახსნა ვაჟაფშაველას საღამოთი. საღამო გახსნა გრიგოლ რობაქიძემ. შემდეგ ილაპარაკეს პაოლო იაშვილმა და ტიციან ტაბიძემ. ხალხი აუარებელი დაესწრო.

ახალი მწერლობის კავშირის მორიგი ეხოტიკის საღამო.

კვირას ნოემბრის 13-ს, ხელოვნების სასახლეში (სერგიევის 3) შესდგება ახალი მწერლობის კავშირის საღამო. შალვა ამირანაშვილი წაიკითხავს მოხსენებას: „ძველი ქართული პლასტიკური ხელოვნება." მოხსენების დროს ნაჩვენები იქნება დიაპოზიტივები.

ქართულ თეატრისთვის

შაბათს, ნოემბრის 12, საღამოს 6 საათზე, განათლების კომისრის კაბინეტში შესდგა სავანგებოთაობიდ მთავარ სახელოვნო კომიტეტისა განათლების კომისარის თანდასწრებით, რომელზედაც გაირჩა საკითხი ქართული დრამატიულ თეატრის მდგომარეობის შესახებ სხდომას დაესწრნენ: საქართველოს ხელოვანთა მთავარ კომიტეტის წარმომადგენელი, აკადემიური თეატრების მმართველობა, საქართველოს მწერალთა კავშირის წარმომადგენელი, ახალი მწერლობის კავშირის წარმომადგენელი, რეჟი-

ურემი

დიდი ხანია რაც ურემი არსებობს საქართველოში. მას იცნობდენ მირიანის, თამარის, რუსუდანის და ირაკლი II-ის თანამედროვეები და იგი ყოველთვის ის იყო, რაც ეხლაა, ე. ი. სიმაღლის გადასაზიდი და გადამყვანი ხალხის, უფრო კი ქალების და ბავშვების.

საუკუნეთა განმავლობაში ურემი არც გამოცვლილა, არც გაუმჯობესებულა და დღესაც იმ პირველყოფილ მდგომარეობაშივეა დარჩენილი.

მთიანი ადგილებისთვის, სადაც რიგიანი გზა ვერ ედგება, ურემი რასაკვირველია ზედ მისწრებაა, მაგრამ წარსულშიც კი, როცა ცხოვრება იყო ზანტი და მდორე, მაშინაც შემჩნეული იყო ურემის პირველყოფილობა. ცნობილია ქართული ქრონიკებიდან, რომ სპარსთა ოსმალთა და მონგოლთა საწინააღმდეგო ბრძოლების დროს, სალაშქრო სურსათს, ღვინოს, პურს, ხალიჩებს, ქერს ბზეს და სხვ. ურმები ეზიდებოდენ ლაშქრის უკან მიყოლებით. რადგანაც ქართული ჯარი უფრო ცხენოსნებისგან შესდგებოდა, ამიტომ ურემის ზანტი და ტაატით სიარული ალბად აბრკოლებდა ლაშქარს და ხშირად უსურსათოდაც სტოვებდა. ჩვენთვის ეხლა ძნელი წარმოსადგენია ის დაბრკოლებანი, რასაც კი განიცდიდა ძველი ლაშქარი მოძრაობის დროს.

დაჭრილებსა და ავადმყოფებს სომ ურმებით ეზიდებოდენ და როგორ იტანჯებოდენ ისინი ქვიანს გზებზე მგზავრობით, რასაკვირველია ხშირად ეს ნელი ქარავანი უვარდებოდა ხელში მტრის თარეშს და ისიც სპობდა მას შეუბრალებლად! წარმოიდგინეთ ის სულიერი მღელვარება და მოუთმენლობა, რასაც განიცდიდენ ეს უბედურები, რომელნიც ბრძოლის ველიდან ბრუნდებოდენ მშობლიურს სახლში მოსარჩენად. ლაზარეთები მაშინ არ იყო. სანიტარული დახმარებაც არა ყოფილა და თითქმის, დაჭრილი ბრძოლაში თავის ქერას ესწრაფებოდა.

ამ წამებაზე, გარემებულია ქრონიკები წარსულ საუკუნეების და სდუმს ასევე ლიტერატურაც.

მაგრამ ურემი უფრო მხიარულ მოგონებებსაც აღვიძრავს ცნობილია, რომ ქართული ლაშქარი, სალამოთი დაბანაკებისას მხიარულობდა ძველი ადათისაებრ და მას თან ახლდა ურემები ღვინით რუმბებით ეს საღამოები ტარდებო-

და ზურნითა და სიმღერებით. თითქოს არავინ ფიქრობდა მტრის სიახლოვეზე.

ასე მრავალი ხანის განმავლობაში ურემი იყო საშუალო და უსაჭიროესი საგანი და დღესაც ქართველებისათვის ასეთი მნიშვნელობა არ დაუკარგია. შეუძლებელია წარმოიდგინო ქართული სოფელი, ურმით. არც ერთი სოფლური სურათი არ არის, რომ მას ურემი აკლდეს, ასევე პოეზიაშიც.

ურმული სიმღერა პირდაპირ მშვენებაა ქართული მუსიკისა. მოიგონეთ ადგილი ილია ჭავჭავაძის „კაცო ყაჩაღიდან" როცა მძინარე ალაზანის ველს აღვიძებს ურმის ჭრიალი.

„ყველას ეძინა, დილით ჰფეთქავს რაცა,
თითქო დალალა მიწაც და ცაცა!...
მხოლოდ კი ერთგან ურემი მძიმე
მიჭრიალებდა, გზას აღვიძებდა,
და ნაღვლიანად მასზე მეურმე
ღუღუნი იგი ჩამრჩენია გულს,
მწუხარე არის ვით გლოვის ზარი.
მაგრამ თუ ნაღველს მოჰბერს დაჩაგრულს,
უკე ჭირის კიდეც ვით ლოუბელს ქარი"

ეს მშვენიერი სტრიქონები მკითხველის სულში აღხამენ რაღაც წყნარ სევდას ისევე როგორც გოეტეს პატარა ლექსი: „მთათა მწვერვალნი" რა შედლრება, როცა ღამის მყუდროებას მორიდან არღვევს ნაღვლიანი და წყნარი ურმული.

ილია ჭავჭავაძესთან ხშირად მომისმენია ღამეში ურმული, როცა მე და იგი ემსხდარვართ საგურამოს აივანზე. მხოლოდ არავის შორეული დუდუნი ისმოდა მთვარის სინათლეში მოჭურჩული ხმებს. ღამეს ყველასათვის იდუმალი ძალა აქვს და ურმულის ხმები ამ საიდუმლოს უფრო ზრდის.

მაგრამ როცა ყურს უგდებთ ურმულს, არ უნდა დაივიწყოთ მისი მომღერალი — მეურმეც. აქ ის მარტოა, მისი ამხანაგები ან ძილში არიან ან და საუბრობენ თავისთვის. მაგრამ ის, რომელიც საათობით მღერის ამ ნაღვლიან სიმღერას, ატარებს თავის ფიქრებს, ალბად რაღაცაზედ ოცნებობს და თუ ჭაბუკია და შეყვარებული, ალბად ის თავის მიჯნურს შესტკენის.

ჩემის აზრით კამეჩი უფრო უდგება ურემს ვიდრე ხარი. ის უფრო მსხვილია

ულელტეხილზე

უღელტეხილი—ძველ და ახლის—ჩემით თაედება:
ჩონჩხის კივილი ულხოზ ურის ცემით ავდება.

ორმის სიგიეთ ზე მოვეჭეც ტინის სალ კლდეებს;
და ცისარტყელად ვავლებ ეთერს რკინის სალტეებს.

ვით გაქცეულ ტუსაღის დაფეთილი თვალები,
ისე მომჩერებიან დაფლეთილი ველები...

ზებერ სამყაროს მზე დალლილი სადღაც მიათრევს,
და სარკობელებს—ალბად ყველას—რადღაც მიართმევს.

ელვის ყიჟინით ვაგვერისტებ უსაზღვროებას,—
და თუჯის მხრებით ვაყირავებ უზეგ დროებას.

უცარ შერკინებად გადვაგდე ხელთათმანი.
და ვიდრე აქ ქაოსის ვიხუთ ხელთა თმანი:

დაფნით შევუმკობ თავშალს, ვინაც მზეა უნაზესმან;
მარად აწვლილი დამნათ ვიარო უნდა... სეზმან

ხ. ეროაწმინდელი

ქრონიკა

გაზ. „ბახტრიონის" მკითხველთა საყურადღებოდ

დღეიდან გაზეთ „ბახტრიონის" თითეული ნომერი, როგორც თბილისში, ისე პროვინციაში, ეღირება 5.000. მანეთი. ნაცვლად ათი ათასი მანეთისა აგენტები და მეგაზეთეები, რომელნიც გაზეს ზედმეტ ფასებში გაჰყიდიან, პასუხის გებაში იქნებიან მიცემულები.

ქართული გამომცემლობა საზღვარ გარედ.

პოეტი ნიკოლო მიწიშვილი პარიზში აწყობს ქართულ გამომცემლობას. ქართველი პოეტების თარგმანებში მონაწილეობას იღებენ: კ. ბალმონტი. ი. ერენბურგი და ო. მანდელშტამი.

ნიკოლო მიწიშვილის ახალი წიგნი.

ნიკოლო მიწიშვილი კონსტანტინოპოლში ბეჭდავს ლექსების მეორე წიგნს:

„წმინდანიანი აია-სოფიაზე.

„ვეფხის ტყაოსნის" სიმფონია

გრიგოლ სოლოღაშვილმა დაასრულა „ვეფხის ტყაოსნის" სიმფონია. სიმფონიის უმთავრესი მიზანია თხუზულების შესწავლის გაადვილება სიმფონიას აქვს დამატებები: „ვეფხის ტყაოსნის" რითმები და ეპიტეტები. როგორც ცნობილია" „ვეფხის ტყაოსანი" შეიცავს 1576 ტაეპს ანუ 6304 სტრიქონს ანუ 100,864 მარცვალს. მარცვალი საშუალოდ შესდგება 2 114 ასოსაგან. ე. ი. 225.000 ასოს. სიმფონიაში გაწყობილ სიტყვების დათვლიდან აღმოჩნდა, რომ „ვეფხისტყაოსანი" შესდგება 40.080 სიტყვიდან, ამ ორმოც ათასი სიტყვას აქვს 13.885 ფორმა, ძირითადი სიტყვა არის 2,377.

გარდაიცვალა თბილისში მწერალი სოფრომ გლახაშვილი (ტარუაშვილი), ავტორი: „წყურვილის", „ზოლვად"-ის და სხვა.

დავიწყებული იუბილეი. პოეტს ვარლამ რუხაძეს წრეულს შეუსრულდა ოცდაათი წლის თავი სალიტერატურო

რობ დღეს შემდეგ მოვიდა. ლეიდენის კლინიკაში მომზადებული ოთახები დამხვდა და პირველ დღესვე იმ კლინიკაში დავბინავდით.

ეკატერინე ივანოვნას მადლობას ვუძღვნით, რომ მისის მეოხებით აქ ყველანი დიდის პატივისცემით დაგვხვდნენ. თვითონ ლეიდენს ჩემის სნეულების მიზეზი აოცებს. არავითარი ზიანი არა გაქვსო, გული და მუჯა საღის და ჯანმრთელის კაცისა გაქვსო და რისგან მოგდის ეგ გულის ხუთვა სულის შეგუბება ვერ გამგიაო ამიტომ პირველ დღიდამვე დღეს აქამომდე გულის ყურს მადევნებს, რომ მიზეზი შეიტყოს. მე როგორც უკანასკნელ ხანებში ვიყავ მანდ, თითქმის ისევ ისე ვარ. ფეხების სიმსივნემ არ მიკლო ლოგინზედაც ჩემებურად ვერა ვარ. სხვანი კი მარწმუნებენ, რომ სახით გარეგნობით მოჰკეთდიო. მგონია, ამ, ერთის კვირის შემდეგ, ისე იგი, 25-ს ამ თთვეს იქნება კარლსბადში გამისტუმროს ლეიდენმა.

მარწმუნებს, რომ, ისე იქნება თუ ასე, სალხსალამად გაგისტუმრებ შინაო. ღმერთმა ჰქმნას! სიარულს მიშლის. დღეში ერთის საათის მეტს ნუ ივლიო: ისიც ორ გზობით ნახევარ-ნახევარ საათით გუშინ კი მითხრა დღეში ოროჯერ ქვევით ეტაჟიდამ მეოთხე ეტაჟამდი ადი ხოლმეო, ერთი დილით, ერთი სადამოთიო, არასფერს წამალს არ მაძლევს ლიმონის წვენის მეტს, დღეში სამ სტაქანს მასმევს, რძე ამიკრძალა.

მეც ვსვავ ამ ლიმონის წვენს და ქვევიდამ ზემო ეტაჟში დავდივარ. მარტო ამასა ვწუხვარ, რომ ბევრი დრო არ მეძლევა.-ერთი კარგად მომეჩხრიკნა აქაურობა,

ჯერ მარტო ეს წარმოიდგინე, რომ დღეში ხუთჯერ გვაჭმევენ და თითოეულ ჭამაზე უსათუოდ უნდა დაესწრო, თორემ სწყინთ და ჯავრობენ.

ჭამიდამ ჭამამდე იმდენი დრო არ არის, რომ წახვიდე სადმე. ბერლინი

ისეთი დიდია, რომ მანამ წახვალ და მოხვალ ჭამის დროც მოვა და ნახვისა და მოჩხრეკისათვის დრო აღარა რჩება.

მაგრამ რაც აქამომდე ვნახე, ისიც საკმაოა, რომ ქართველმა კაცმა თავისთავი ღმერთისგან ღვთისაგან დაწყევლილად ჩასთვალოს. სად ესენი და სად ჩვენი უბედური ერი! გერმანელნი ახოვანნი და ძლიერი ერნი არიან სულით და ხორცით.

ამათი მეომისი დიდია და თვალ გადაუწვდენელი. მე მგონია, რომ კაცო ბრიობა პირველობას ამათ დაუთმობს ქვეყნიერობაზე თავისს დროზე. დიდი ჯანიანი ერია, როგორც ვთქვი სულით და ხორცით დიდი მეომისი მოელით.

შენი ჭირიმე ნიკო ერთი მეგობრობა კიდევ გამიწიე და მრავალ სხვასთან ეს ერთიც კისერზე დამაწერე. ლევან ჯანდიერი ნახე. товарищество садовладельцев „Кахетия" მე ფული უნდა მომცეს და უთხარი ლევანს მოგცეს ან შენ ქრისტეფორე მამაცაშვილს: ძალიან საჭიროა. არ მოეშვა, მინამ არ მოჰკვეთენ, თუ შენ გამოართმევ ქრისტეფორე მამაცაშვილს ჩააბარე და იმან იცის, როგორ მოიხმაროს ეგ ფული ადრევე უნდა მოეცათ, მაგრამ დამპირდენ ივლისში მოვცემთო, ძალიან ეცადე რომ გამოართვა.

სხვა იყავ მშვიდობით შენის ქალითურთ. ჩვენებმა პატივისცემა მოგახსენეს. იაკობი და ლეისტი მომიკითხე და განსაკუთრებით კიკოძე.

შენი ერთგული **ილია ჭავჭავაძე**

II აგვისტო 1904

ძმაო ნიკო.

კაცო, განა ესე დავიწყება იქნება რომ ერთი-ორის კალმის მოსმითაც არ გამიკითხე. მე ბერლინიდან წიგნი მოგწერე და შენ პასუხიც არ მაღირსე. მე ეხლა ევროპიელი ვარ და ამასთანა ქართველობა შენი ვერაფრად მეჭაშნიკება. ერთი გაახარე დაიკო სარაჯევი,

რომ მე ასე მალე გავევროპიელდი და ამას იქით თავისის ევროპიელობით აბეზარს ველარ მომიყვანს და ნიშნს ვერ მომიგებს.

ეხლა ჩვენი ამბავი. მე ამ უკანასკნელ ხანებში ძალიან ცუდად შევიქენ და ჩემმა ასეთმა მდგომარეობამ კარგა ჩამაფიქრიანა. ამიტყდა საშინელი ქშენა, ხელისა და ფეხის განძრევაზე ისე მიგუბდებოდა სული, რომ არ ვიცოდი რა მექნა. ერთი ორი ნაბიჯი რომ გადამედგა, სუნთქვა ისე შემეკრობდა, რომ ველარ ვლაპარაკობდი, რადგანაც სულს ვერ ვიბრუნებდი.

შევჩივლე ჩემი ასეთი წახდენა ჩემს მკურნალს, რომელიც თითონ ლეიდენმა ამირჩია. შემიწუხდა თითონ მკურნალიც და ბოლოს მითხრა: მიზეზი არ მესმისო, უსათუოდ პაპიროზის ბრალია და თქვენს თავს აქედამ უნდა უშველოთ. თუ პაპიროზზე ხელს აიღებთ, ხომ რა კარგი, თუ არა და ისევ ის სჯობია წამლობას თავი დაანებოთ, ტყუილი ხარჯი და მოცდენაა.

პატიოსანი სიტყვა ჩამომართვა მერე ასეთის ხვეწნით და მუდარებით, რომ კინაღამ გული ამომიჯდა ესთქვი ჩემს გულში ნეტა ამას რა სჯის, რომ ასეთის სიყვარულით მეხვეწება და მემუდარება მეთქი. სხვა გზა არ იყო, პატიოსანი სიტყვა მივეცი და მას დღეს აქედ პაპიროზის გემო აღარ ვიცი.

არ გამოსულა სამი ოთხი დღე მას შემდეგ, რომ ლაზათიანად მოვკეთდი და ახლა ისე კარგა ვარ, როგორც დასნეულებამდე ვიყავი, თუ არ უკეთესად.

დღეს 19 აგვისტოს (ჩვენებურად) მკურნალმა სიხარულით მახარა: თუ ესე კარგად წავიდა შენი საქმეო, ორს (ჩვენებურად) სეკტემბერს კარლსბადიდამ გაგისტუმრებთ სალხსალამათადო და მკითხა: საით აპირებ წასვლასო. მე ვუთხარი,—პარიზში მივდივარ და იქიდამ, —შინ წავალ მეთქი. შემტა და შემოტრიალდა ამაზე ჩემი ექიმბაში.

კარლსბადიდამ შენი პარიჟში წასვლა არას გზით არ შეიძლებაო. კარლსბადის წყლების შემდეგ დიდი შესვენება გინდაო, ერთი ორი თვე მაინც ძალიან მშვიდობიან და მყუდრო ადგილას უნდა იცხოვრო, რომ არც ხმაურობა, არც ყლოიამული, არც დიდი გართობა, არც არავითარი საქმე და არეულ-დარეულობა არ უნდა გაწუხებდესო. შენი პარიჟში წასვლა და ამოდენა ღვაწლის ამაოდ ჩაქრა ერთი იქნებაო.

მე ვფიქრობ, ვაი თუ უფრო უარესად გახდე, ვიდრე ამას წინად იყავიო პარიჟში ყოველი ბიჯი სამაცდუროა, ყოველ ბიჯზე ახალი რამ სანახავია, ახალი რამ სასმენელია და იმოდენა უარესელს საგრძნობი, სახილველია და სასმენელს დიდად ჯანმრთელი კაცი ძლივს გაუძლებსო და შენ ნაავადმყოფარი და მერე ისეთი ნერვებ აშლილი როგორც შენა, როგორ გაუძლებ და აიტანო. არამც და არამც პარიჟში არ წახვიდე უარსს ნაწამლავს შენი მოსისხლე მტერიც ვერ აგირჩევსო.

დამინიშნა შვეიცარია. მე დიდი უარი ვუთხარი. მაშ თუ გვრეა, აქედამ ვენაზე გაიარე, იქა ვენის მიდამოებში ძალიან კარგი მყუდრო და მიმოდნილი ადგილებია, იქ ერთი-ორი კვირა კარგად შეისვენე, მოლონიერდი და ისე წადი საქართველოშიო.

გზაზე სამვან მაინც შეისვენე თითო დღე. საქართველოშიაც სოფლად უნდა წახვიდე სადმე კარგს ჰაერში და ერთი ორი თვე უზრუნველად, უდარდელად და უწყინარად იცხოვრე და მერე შეგიძლიან ქალაქშიაც ჩამოიდე და შენს საქმეს მოჰკიდო ხელიო. თუ გინდა რომ ჯანსაღად იყო და შენი სნეულება აღარ დაგიბრუნდეს, ასე უნდა მოიქცეო.

მეტი რა გზაა, პარიჟზე ხელი ავიღე. წარმოიდგინე პარიჟი თითქმის ცხვირ წინ არის და მე კი მისი უნახავი უნდა წამოვიდე. დარდებადაც ამასა ჰქვიან მაგრამ რას იზამ ამდენი ვაი ვაგლახა და წამლობა გამოვიარე, ძლივს გამოვ-

კეთდი და ყველა ეს პარიჟის ნახვას როგორ ვანაცვალო?

ამ სახით ჩემო ნიკო, ორს (ჩვენებურად) სეკტემბერს კარლსბადს გავიყვებოვებით. ამ წიგნის პასუხი აქ კარლსბადში ველარ მომისწრობს, რადგანაც წერილს ერთს კვირაზე რვა დღე უნდება, დაიკო სარაჯევი თავისის მეუღლით მომიკითხე სიყვარულით. დედაშინ მოკითხვისათვის გმადლობთ. ყველას მოკითხვა.

(ბოლოში და გვერდზე წერილს მიწერილი არა აქვს).

ეს წერილები მიწერილია სახოვადო მოღვაწესა-ნ ნიკო ცხვედაძესთან, რომელსაც დღევანდელი სახელმწიფო უნივერსიტეტის შენობის აგებით დიდი სამსახური მიუძღვის ქართველ ხალხის წინაშე.

1900 წ. ივნისში (საგურამოში) ილიას ავადმყოფობის ამბავი, დავით სარაჯიშვილმა მისმა მეუღლე ეკატერინემ ნ. ცხვედაძემ და სხვ. ძლივს გაამგზავრეს ილიას სამკურნალოდ წყალტუბო-ლეიდენთან კარლსბადში. ილიასთან ერთად გაემგზავრენ: ნიკო ხიზანიშვილი (ცნობილი ისტორიული მონოგრაფიების ავტორი) და მწერალი—არტურ ლეისტი, რომელიც ხერგებს ახლად იყო ავად. ილიამ დაჰყო ორი თვე საზღვარგარედ და ენკენისთვეში თბილისს დაბრუნდა. მართალია, ძალიან აწაცეხებული იყო ევროპაში და კურორტებით, მაგრამ დაბრუნებისას, როცა ხილი დღის მატარებლიდან ილიამ თბილისი დაინახა, თვალზედ ცრემლი მოერია. ილია შემდეგ ამბობდა: ბავშობაშიც ყოფილვარ საშინლად მოშორებით, მაგრამ მაშინ ასე არ მიხდებოდაო. დაბრუნების შემდეგ ილია სრულიად არ ასრულებდა ლეიდენის რჩევას: ჭამაში დიეტას არ იცავდა და ისევ თუთუნს ეწეოდა. ამასთან დაერთო ჭმუნვა ქვეყნის, რაც ძლიერ აწუხებდა. ილიას ლეიდენის გულგრილობა, რომელიც ნიკო ცხვედაძის დიდი მეგობარი იყო. მომდევნო წერილი მოწერილი ბერლინიდან. შემდეგ კი სხვადასხვა.

ს. ლ.

სურ და აგრეთვე რედაქტორები „კლასიური ყანწების", ხომალდის, „ბახტრიონის", „ლომისის", „მეოცნებე ნიამორების" „ილიონის" და სხვა.

თელავის სამუსიკო სასწავ. გამგე.

თელავის სამუსიკო სასწავლებლის გამგედ დაინიშნა პირველი სახელმწიფო კონსერვატორიის კურს დამთავრებული ახალგაზრდა კომპოზიტორი ლევან ფელიაშვილი.

არქეოლოგიური აღმოჩენა

რესპუბლიკის სამეცნიერო დაწესებულებათა მმართველობამ აღძრა შუამდგომლობა ქალაქის აღმასრულებელ კომიტეტის წინაშე, რათა იმ გათხრას რომელიც განზახულია მამადავითის მთაზე—ტყის მოშენების მიზნით—დაესწრონ მმართველობის რწმუნებულები, ვინაიდან კოთილა შემთხვევა, როგორც კერძო გათხრის დროს უნახავთ უძველესი არქეოლოგიური ნივთები. რწმუნებულების მოვალეობა იქნება თვალყური ადევნონ გათხრას, და თუ რამე არქეოლოგიური ღირებულების ნივთი აღმოჩნდა, სათანადოთ აღნუსხონ და ჩააბარონ იგი საქართველოს მუზეუმს. რწმუნებულებად თავის მხრივ მმართველობამ დაასახელა.

1) ნ. ჩუბინაშვილი, 2) პჩელინი, 3) ლ. მელიქსეთბეგი, 4) ს. გორგაძე, 5) შ. ამირანაშვილი და 6) ს. იორდანიშვილი.

იპპოლიტოვ-ივანოვი

სახალხო განათლების კომისარიატმა დეპეშით მიმართა რუსეთის განათლების სახალხო კომისარს ლუნაჩარსკის და სთხოვა წარმოადგინოს საქართველოში ოპერა „ლალატის" ავტორი, კომპოზიტორი იპოლიტოვ-ივანოვი, მთელი რიგ კონცერტების მოსაწყობად.

კ. ანდრონიკაშვილი

რეჟისორი კონ. ანდრონიკაშვილი, გაემგზავრა ბათომში, სადაც იგი მოწვეული იქნა რეჟისორად ქართულ აკადემიურ თეატრში.

ილია ჭავჭავაძის თხზ. II და III ტომების გამოცემა.

მიხ. გედევანიშვილი აპირებს შეუდგეს ილია ჭავჭავაძის თხზულებათა II და III ტომების გამოცემას. ამიტომ მან მიმართა სახალხო კომისართა საბჭოს თხოვნით, რათა ილიას ნაწერების გამოსაცემათ მას დაუბრუნდეს I ტომის დივიდენდი რომელიც, როგორც „ქართველი ერის საკუთრება" ინახებოდა ტფ. სამეურნეო კრედიტის საზოგადოების ბანკში, ეს თანხა სარგებლიანად აღწევს 3000 ოქრ. მანეთს და შენახულია გამოცემის გასაგრძელებლად; რათა გამოწვეულ იქმნას ამ თავიდანვე წინასწარ ხარჯების დასაფარავად ბიბლიოთეკებისა და სკოლისათვის არა ნაკლებ 400 ცალისა; საზღვარ გარედ წასვლისათვის მასალის შესაძენად, კლიშეებისა და სურათების დასამზადებლად მიეცეს ყოველნაირი შეღავათი და სხ.

თუ სახალხო კომისართა საბჭომ გამომცემლის თხოვნა დააკმაყოფილა, მაშინ იმედია, რომ ეკვსი თვის მერე ვიხილავთ ილიას თხზულებათა მეორეს და შემდეგ მესამე ტომსაც.

საზღვარ-გარეთ

პიკასსოს სურათების გამოფენა. მიუნქენში, ტანნჰაუზერის გალერეაში გამართულია პიკასსოს კუბისტური სურათების გამოფენა. ეს სურათები წარმოადგენს პირდაპირ ნატურალურად გადმოცემულ გამოსახულებათ და ფიგურებს. სილებავები ამ სურათების სადაა, ფორმები—მკვეთრად მოკვეთილი.

პიკასსოს ახალი შემოქმედების განსამარტებლად შეიძლება ეიხმაროთ: ენგრ, კლასიციზმი.

„საჭიროა თუმცა ვაღიაროთ,—სწერს „Berlin. Tagell.", რომ შედარებით ძველ კლასიკოს ოსტატებთან,—პიკასო რამდენად ძუნწია, ფხიზელი და ახდენს ეპიგონის შთაბეჭდილებას."

ბერგსონის ახალი წიგნი. გამოვიდა ახალი წიგნი ბერგსონის „ხანგრძლივობა და თანდროულობა ეიშტეინის თეორიის გამო" ბერგსონი სთვლის ეიშტეინს დეკარტის მექანისტურ შეხედულებათ გამგრძელებლად, რასაც წინ უყენებს ნიუტონის დინამიზმს.

ბლასკო იბანიესი. როგორც „L'opinion" იუწყება, ბლასკო იბანიესს განზრახვა აქვს თავისი მომავალ ნაწარმოებში აღწეროს ქრისტოფორ კოლუმბის გამგზავრება ახალ ქვეყანაში. ამის საბაბით მწერალი მადრიდიდან გადასახლდა პალოს პორტში, საიდანაც, როგორც ცნობილია, 149 მან. 3 აგვისტოს კოლუმბი გაემგზავრა.

ინტელექტუალ გაერთიანების საერთაშორისო საკითხების კომისია შეაროთავს კრებებს ჟენევაში. კომისიაში შედის 12 კაცი კომისიის თავჯდომარეა ბერგსონი. ეიშინშტეინი ვერ დაესწრო სხდომების გახსნას, იაპონიაში გამგზავრების გამო.

კ. ჰამსუნის მოთხრობები ბერლინის ერთი გამომცემლობა ჰბეჭდავს კ. ჰამსუნის დაუბეჭდავს მოთხრობებს. ჰამსუნის მოთხრობები თავისი სტილით ძალიან მიაგავს ლესკოვის მანერას.

ანრი ბატაილის სიკვდილი. მოულოდნელათ გარდაიცვალა ცნობილი დრამატურგი ანრი ბატაილ, ავტორი დიდი ხმაურობის გამომწვევი პიესების: „განაშვებული", „ქალწული უგონო", „ჩრდილები" და სხ. ბატაილ დაიბადა ნიმეში (1872 წ.) და დიდი ხანი სწავლობდა მხატვრობას, განსაკუთრებით პორტრეტებს. მოულოდნელმა გამარჯვებამ მისი პიესის („ქალი ქვეყრისანი") აალებინა ხელში კალამი. უბირმა მხატვარმა ძალიან მალე მოიპოვა ევროპიული სახელი და კარგი შეძლებაც.

ვერჰარნის უკანასკნელი წიგნი. „Revue de l'epoque"-ში დაიბეჭდა ემილ ვერჰარნის სიკვდილის წინა დღეებში დაწერილი წიგნი „L'es Génies", რომელიც შეიცავს რუბენსს, რემბრანდტს, ტენს, ბალზაკს, რესსოს, ლიუტერს და გოეტეს.

დ. ანუნციოს ახალი რომანი ანუნციომ დაბეჭდა რომანი „ნოკტიურნ" რომელმაც იტალიაში ნაკლები შთაბეჭდილება გამოიწვია.

მოლიერის პიესები „Temps"-ის გამოკვლევით მოლიერის პიესები 1680 წლიდან წარმოდგენილა 21. 584 ჯერ. ყველაზე მეტად „ტარტიუფი" იდგმებოდა.

შილლერის პრემია უკანასკნელი შილლერის პრემია მიუსაჯეს ფრიც ფონ უნრუს ტრაგედიისთვის: „ერთი ტომის ისტორია" და რეინჰარდ გერინგს პიესისთვის „ბრძოლა ზღვაზე"

ხ. ბენელლიმ დაწერა ტრაგედია „ალი" პიესის გმირი მოითხოვს თავისგან და სხვისგან სრულ უარს გრძნობიერობაზე. მაგრამ ბოლოს და ბოლოს თითონვე ვარდება მის ულმობელ კლანჭებში და თავს იკლავს.

ფაუსტი ისლანდიურად. ფაუსტი პირველად გადითარგმნა ისლანდიურ ენაზე. მთარგმნელმა ბიერნი იანსონმა თავის ნაშრომში სახელმწიფოდამ სუბსიდიით მიიღო 10 ათასი დანიური კრონაბა.

იბსენის „ნორა" გადაითარგმნა ძველ ებრაულ ენაზე და ბოლო ხანს დაიდგა იერუსალიმის სცენაზე.

ჰეინეს ლექსები ქ. ჩიკაგოს არხივებში მრავალ ხელ ნაწერთა შორის აღმოაჩინეს ჰ. ჰეინეს დაუბეჭდავი ლექსები.

აღმოჩენა გარადის ტბის ნაპირად მდებარე ერთ ერთს ეკლესიის ეზოში აღმოაჩინეს პირველი აღორძინების მერის გამენტული ხელნაწერები და ათასზე მეტი წიგნი.

უცნაური კურიოზი. ბროკჰაუზის ლეიპციგის გამომცემლობამ გამოაცხადა კონკურსი შემდეგ თემაზე: რა დაურქვას ბროკჰაუზის ენციკლოპედიის ახალს გამოცემას.

შესაფერი სახელის გამომგონს ეძლევა 7.000 მარკა.

ბარონ დენი კოშენის სიკვდილი. პარიზში გარდაიცვალა 71 წლის საფრანგეთის მეცნიერებათა აკადემიის წევრი ბარონი დენი კოშენი. ავტორი წიგნების: „ეპოლეტი და ცხოვრება", „ახალი სული" და სხვა.

ცხოვრება ბერლინში

ვ. ნემიროვიჩ—დანჩენკო ბერლინიდან სწერს ერთს თავის მეგობარს:

„ გერმანია ცხლა აღთქმული ქვეყანაა. აქეთ მოიშურებიან შვეიცარიიდან, შვეციიდან, დანიიდან, ყველა მხრიდან, საღაც კი ვალიუტა აწეულია და ამიტომ ცხოვრება ძალიან გაძვირებულია. რაც შეეხება ნოვგებს, კარლსბადის, ვისბადენის, მარიენბადის და სხ. კურორტებს, ამაზე ლაპარაკი მეტია...

ორ ოთახში თვიურად ვიხდევ 2,000 მარკას აქ შედის ელექტრონ განათება ღილის საუზმე და საცხლები. ტანისამოსი აქ ძალიან ძვირია: საშუალო კოსტიუმი ღირს 4.000 მარკა. ბერლინი ისეთ ამჩილი, რომ ბინის საკითხი ძალიან გამწვავებულია, ბინის შოვნა ძალიან ძნელია, განსაკუთრებით ცენტრში.

ეტლი გაძვირებულია ძველებურ ნიხრზე ოცჯერ მაინც. ავტომობილები ძვირია 30 ჯერ. ცხოვრება სცენა, როგორც მაჯის სისხლ წვალი, თქვენ რო იხილოთ თუ როგორ მუშაობს გერმანია. ჰეპპირიტად დიდი ხალხია—თავისი ცხოვრების ტრაგიკულს წუთებში არა თუ ჩქარგავს თავს, არამედ აასკეცებს თავის მუშაობას. აფარებული მაღაზიები სავსე საქონელით. ფაბრიკები ცეცხლანი ტემპით მუშაობენ. და მთელი ქვეყნიერების მოამარაგებელი დღემდე ისევ გერმანია რჩება...

ცხოვრობდა თუ არა გადამ გოვარი.

ფლობერის დაბადებიდან ასი წლის შესრულების გამო, ბერის ჟნივერსიტეტის პროფესორმა ა. ლეფევრ როგრმელიც დიდნტერესებული იყო საკითხით, არკვია და თუ არა მადამ ბოვარი, მოიყვანა ფლობერის წერილი ქ-ნ ლეროიე დე შანტეპიდან 1857 წლის 18 მარტის თარიღით.

„ისეთ დამატყევეთ მეთხოვლებით, როგორიცა თქვენა ხართ, ქალბატონო საჭიროა შემდეგს წერს დაუყოვნებ გულწრფელობა არის მოვალეობა. „მადამ ბოვარი"-ში არ არის არც ერთი ზღაპარი, არც ერთი ფაქტი ავტობიოგრაფიული. მთელი ეს ისტორია გამოგონებაა თავიდან ბოლომდე. მასში არაფერი არის კერძოდ ჩემი ცხოვრებიდან, ჩემი პირადი განცდებიდან და გრძნობებიდან.

ერთად ერთი ჩემი ფშითავრული პრინციპია, არასოდეს არ არის საჭირო შენი თავი გამოიხატო. ამასთან, ხელოვნება ყოველთვის უნდა იდგეს თავისი ენებების და ემოციების მაღლა- საჭიროა, ბოლოს, ერთხელ და სამუდამოთ მივიღოთ, როგორც გარდაუვალი და შეუბრალებელი კანონი—მეტოდოლოგიობა, ჩემთვის ძირითადი მეტოდი შემოქმედების წარმოადგენს სტილს, ფორმას და იმ განუმარტავ შვენიერებას, რაც წარმოიშობება თვით შემოქმედების კონცეპციით და რომელიც ისახება მთელი ბრწყინვალებით სიმართლის.

1836 წ. ფლობერი სწერდა ქ-ნ როისე დე—ჟენეტს: „M-me ბოვარი" ჩემთვის იყო გამოიკვეთილი ლიტერატურული მიზანი, მხოლოდ თემაა.

ხოლო 1853 წ. ტრუვილიდამ ის სწერს ქ-ნს X:

„ჩემი საწყალი ბოვარი ეხლა სტურის თორმეტ ფრანგულს ქალაქთან ერთად"...

"ნაკანუნეს" თანამშრომლები.

რუსთა მწერლობის და ჟურნალისტების კავშირმა პარიზში, გამორიცხა კავშირიდან ბერლინის გაზეთ "ნაკანუნე"-ს თანამშრომლები და კერძოდ: ა. ნ. ტოლსტოი, ა. ვეტლუგინი (ბუღალეს „ოპშეე დელო" თანამშრომელი) და ი. ვასილევსკი (ნე ბუკვა).

გამორიცხვის მოტივია—შეუთანხმებლობა მათი პოზიციის ემიგრანტულ სულთან და სრული განცალკევება კავშირის მიზნებთან. გამორიცხვის ქადაგებს ხელს აწერს კავშირის თავმჯდომარე პ. ნ. მილიუკოვი.

რედაქტორი **გიორგი ლეონიძე**

ს. მ. უ. ს.

ცენტრალურ სავაჭრო სამმართველო

უნივერსალური მაღაზიები № 1 და 3

1) სომხის ბაზარი (ქარვასლა ყოფ. მანთაშევი) 3) სასახლის, 8 (ყოფ. ალშვანგის)

შემოდგომის სეზონისთვის

მიღებულია საქონელი ბათომით და გამოვიდა გასაყიდათ

შალის ქსოვილი

შევიოტი ყველა ფერების დრაპი ვაჟების და ქალების პალტოებისთვის შალის მატერიები ვაჟთა და ქალთა კოსტიუმ. კუპონები მამაკაცთა კოსტიუმ.

აბრეშუმი:

აბრეშუმების კრეპონი „დიუშესი" და სხვ.

ტრიკოტაჟი:

ჟაკეტები „პოულა," აბრეშუმის, საზმარო ყველა ფერების „ „ მსუბუქი, „ „ შალის, ბავშვების და ქალების სვეტერები შალის, ქალთათვის, ბავშვების, ვაჟების ჩულქები აბრეშუმის, ფილდეკოსის-ყველა ზომის და ფერების ქალთათვის და ბავშვებისთვის, ნასკები მამაკაცისთვის, ფილდეკოსის ყველა ზომის.

დიდი არჩევანი:

ქალალდის ქსოვილები

ბატისტი ჩითი, რენო ბუმაზეია, ვრისბონი ფლანელი, მადეპალამი, შოტლანკა სატინი,

შეკერილი საცვლები მამაკაცისთვის

ჭურჭელი

სამზარეულო, მინანქარით სასადილო ყოველგვარი მეშელობა

გალანტერეა, პარფიუმერია (საზღვარგარეთის) **შეკერილი ტანისამოსი**

მამაკაცების შალის კოსტიუმი ტყავის კოსტიუმების კომპლექტი პალტოები ქალების და მამაკაცები:

შეკერილი ფეხსაცმელები ქალთათვის

მამაკაცისათვის საკუთარი სახელოსნოში მიიღება შეკვეთა ყოველგვარ ფეხსაცმელზე

მაღაზია № 2 ქარვან-სარაი ტამამშევისა

კონიაკები და არაყი სარაჯევისა „არგო"

თუთუნი საბჭოთა ყველა ქარხნების.

პაპიროსები სოლიდი, საბჭოთა, ეგიპტური, დელიკატეს, საფო, არისტოკრატიული და სხვ.

მიღებულია ახალი საბჭოთა პაპიროსები ფასები ზომიერია.

პროფკავშირის წევრებისთვის 10 პროც. დაკლებით.

მ. ს. ფ. ს. რ.

რეზინოტრესტის ტფილისის განყოფილება

სოლოლაკის ქუჩა № 4 ტელ. 4—86.

გამოშვებულია ბითუმი ვაჭრობისთვის დიდძალი:

კალოშები.

საგარეო ავტოს შინები,

ავტოშინები, კამერები,

რეზინის ლანგა, ტეხნიკური რეზინა.

აზბესტის ნივთები.

ქალაქელ მეიდველების ხელის შესაწყობად „რეზინოტრესტის" საბითუმო საწყობთან ნოემბრის 1-იდან გახსნილია ცალობით ვაჭრობა კალოშებისა და ტრესტის მიერ დამზადებულ სხვა ნაწარმოებისა.

ნება დართ. სამხ. ცენზ. 3000. საშუალო სახელგამ კომისარიატის სტამბა